

Kandidatura ve volbách do zastupitelstev obcí v roce 2018

Volby do zastupitelstev obcí upravuje zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „volební zákon“), prováděcím předpisem je vyhláška č. 59/2002 Sb., o provedení některých ustanovení zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška“).

Volby do zastupitelstev obcí se konají ve všech obcích, městech, městech se zvláštním postavením, hlavním městě Praze, městských obvodech a městských částech (dále jen „obec“).

1. Volební strany

Volební stranou mohou být podle § 20 volebního zákona registrované politické strany a politická hnutí [viz § 6 zákona č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o sdružování v politických stranách a v politických hnutích“)], jejichž činnost nebyla pozastavena, a jejich koalice, nezávislí kandidáti, sdružení nezávislých kandidátů nebo sdružení politických stran nebo politických hnutí a nezávislých kandidátů.

Dále toto ustanovení stanoví, že politická strana a politické hnutí může být součástí pouze jedné volební strany pro volby do téhož zastupitelstva obce; podává-li politická strana a politické hnutí kandidátní listinu samostatně, nemůže již být pro volby do téhož zastupitelstva obce součástí jiné volební strany. Volební stranu typu sdružení politické strany (politického hnutí) a sdružení nezávislých kandidátů volební zákon ve shora uvedeném ustanovení nejmenuje, takový typ volební strany tudíž ve volbách do zastupitelstev obcí kandidovat nemůže.

K jednotlivým typům volebních stran uvádíme následující:

- postup při registraci politické strany nebo politického hnutí upravuje zákon o sdružování v politických stranách a v politických hnutích. K tomu, aby vznikla politická strana nebo politické hnutí, je třeba podat Ministerstvu vnitra návrh na registraci, připojit ve dvojím vyhotovení stanovy a petici alespoň jednoho tisíce občanů požadujících, aby politická strana nebo politické hnutí vznikly;
- koalice politických stran a politických hnutí, stejně jako sdružení politických stran nebo politických hnutí a nezávislých kandidátů je uskupení vzniklé dohodou zúčastněných subjektů pro určité volby, vyjádřené podpisem statutárních zástupců politické strany nebo politického hnutí, které kandidátní listinu podávají, na kandidátní listině;
- sdružení nezávislých kandidátů je neformálním uskupením, nikde neregistrovaným, utvořených jen pro volby, ve kterých kandiduje (na podporu jeho kandidatury volební zákon vyžaduje předložení petice voličů);
- nezávislý kandidát kandiduje sám, vlastním jménem (volební zákon rovněž vyžaduje předložení petice voličů).

2. Kandidáti

Členem zastupitelstva obce se může stát každý volič, kterým je podle § 4 odst. 1 volebního zákona:

- státní občan ČR, který alespoň ve druhý den voleb dosáhl věku nejméně 18 let, je v den voleb v dané obci přihlášen k trvalému pobytu,
- státní občan jiného státu, jemuž právo volit přiznává mezinárodní úmluva, kterou je Česká republika vázána a která byla vyhlášena ve Sbírce mezinárodních smluv, tj. státní občan jiného členského státu EU s trvalým nebo registrovaným přechodným pobytem v dané obci, který alespoň ve druhý den voleb dosáhl věku nejméně 18 let (dle judikatury Krajského soudu v Brně ze dne 19. září 2014 pod č. j. 64 A 6/2014 – 20, postačuje namísto splnění podmínky přihlášení se k trvalému pobytu občana jiného členského státu EU též přihlášení se k přechodnému pobytu v příslušné obci).

U kandidáta nesmí být dále překážka výkonu volebního práva uvedená v § 4 odst. 2 písm. a) a b) volebního zákona, tj. zákonem stanovené omezení osobní svobody z důvodu výkonu trestu odnětí svobody nebo omezení svéprávnosti k výkonu volebního práva. A poslední podmínkou, která ale nebrání zvolení za člena zastupitelstva obce, nýbrž následnému výkonu mandátu, je podmínka uvedená v § 5 odst. 2 a 3 volebního zákona, který řeší otázku neslučitelnosti funkcí.

Kandidát může kandidovat pouze na jedné kandidátní listině volební strany pro volby do téhož zastupitelstva obce, a jsou-li vytvořeny volební obvody, pouze v jednom volebním obvodu.

Kandidatura člena nebo členů politické strany nebo politického hnutí do zastupitelstva obce za jinou politickou stranu nebo politické hnutí nebo za sdružení nezávislých kandidátů:

Z pohledu volebního zákona nebrání kandidatuře do zastupitelstva obce

- za sdružení nezávislých kandidátů členství kandidáta v jakékoli politické straně nebo politickém hnutí
- za politickou stranu nebo politické hnutí členství kandidáta v jiné politické straně nebo politickém hnutí; jinou otázkou je, zda to stanoví tato politická strana nebo politické hnutí, jejíž je členem, a které jsou zaregistrovány na Ministerstvu vnitra na základě zákona o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, umožňují.

Vždy je třeba v souladu s ustanovením § 22 odst. 1 písm. d) volebního zákona na kandidátní listině uvést členství kandidáta v politické straně nebo politickém hnutí.

3. Kandidátní listina

Podání kandidátní listiny upravuje § 21 volebního zákona. Vzor kandidátní listiny je uveden ve vyhlášce jako vzor č. 6. Náležitosti kandidátní listiny taxativně vymezuje § 22 volebního zákona.

Kandidátní listina musí obsahovat:

- název zastupitelstva obce,
- označení volebního obvodu, jsou-li volební obvody vytvořeny,
- název volební strany a označení, o jaký typ volební strany podle § 20 odst. 1 volebního zákona jde, s uvedením názvu politických stran a politických hnutí,

- jména a příjmení kandidátů, pohlaví, jejich věk (aktuální ke dni podání kandidátní listiny) a povolání (je věcí kandidáta, zda uvede povolání, ve kterém se vyučil, nebo které vystudoval, nebo které vykonává, popř. funkci, kterou zastává; nemělo by se jednat o činnost, která zjevně není povoláním či zaměstnáním, ale pouhým zájmem či zálibou nebo byla informací o jeho angažovanosti), část obce, nečlení-li se obec na části, obec, kde jsou přihlášení k trvalému pobytu, název politické strany nebo politického hnutí, jehož jsou členy, nebo údaj, že nejsou členy žádné politické strany nebo politického hnutí (v takovém případě se uvede "bez politické příslušnosti"),
- pořadí na kandidátní listině vyjádřené pomocí arabského čísla,
- jméno a příjmení zmocněnce volební strany a jeho náhradníka s uvedením místa, kde jsou přihlášení k trvalému pobytu, není-li volební stranou nezávislý kandidát,
- jde-li o koalici, název politické strany nebo politického hnutí, které kandidáta navrhlo,
- jde-li o sdružení politických stran nebo politických hnutí a nezávislých kandidátů, označení politické strany nebo politického hnutí, které kandidáta navrhlo, nebo označení, že jde o nezávislého kandidáta,
- podpis zmocněnce volební strany; u nezávislého kandidáta podpis kandidáta;
- podává-li kandidátní listinu politická strana, politické hnutí nebo jejich koalice anebo sdružení politických stran nebo politických hnutí a nezávislých kandidátů, jméno a příjmení, označení funkce a podpis osoby oprávněné jednat jejich jménem, popřípadě jménem organizační jednotky, je-li ustavena.

a) Počet kandidátů

Počet kandidátů na kandidátní listině je limitován počtem členů volených do příslušného zastupitelstva obce. Jsou-li pro volby do zastupitelstva obce vytvořeny volební obvody, může volební strana na kandidátní listině pro každý volební obvod uvést nejvýše tolik kandidátů, kolik členů tohoto zastupitelstva má být v tomto volebním obvodu voleno. V obcích, kde se má volit 7 a méně členů zastupitelstva, může volební strana na kandidátní listině uvést nejvýše tolik kandidátů, kolik činí počet členů volených do příslušného zastupitelstva obce zvýšený o jednu třetinu a zaokrouhlený na celé číslo dolů. Například v obcích, kde se má volit 7 členů zastupitelstva, může být na kandidátní listině uvedeno až 9 kandidátů, má-li se volit 6 členů až 8 kandidátů a má-li se volit 5 členů až 6 kandidátů.

Počet členů zastupitelstva obce na každé volební období stanoví zastupitelstvo obce nejpozději do 85 dnů přede dnem voleb do zastupitelstev obcí, tj. do 12. července 2018 /§ 67 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů/ a tento oznámí na úřední desce obecního úřadu nejpozději do 2 dnů po jeho stanovení (§ 68 zákona o obcích), tj. nejpozději do 83 dnů přede dnem voleb (do 14. července 2018).

b) Prohlášení kandidáta

Vzor prohlášení kandidáta je uveden ve vyhlášce jako příloha ke vzoru č. 6. Ke kandidátní listině musí být přiloženo vlastnoručně podepsané prohlášení kandidáta, že souhlasí se svou kandidaturou, že mu nejsou známy překážky volitelnosti, popřípadě, je-li u voliče, v době podání kandidátní listiny překážka (např. nedosáhl věku 18 let, není v obci přihlášen k trvalému pobytu apod. – viz ust. § 4 a 5 volebního zákona), uvede se, v čem překážka spočívá s tím, že pomine ke dni voleb do zastupitelstva obce a že nedal souhlas k tomu, aby byl uveden na jiné kandidátní listině pro volby do téhož zastupitelstva obce. Na prohlášení kandidát uvede místo, kde je přihlášen k trvalému pobytu, a datum narození (§ 22 odst. 3 volebního zákona).

c) Petice

Tvoří-li volební stranu nezávislý kandidát nebo sdružení nezávislých kandidátů, je třeba podle § 21 odst. 4 volebního zákona připojit ke kandidátní listině petici podepsanou voliči podporujícími kandidaturu této volební strany. Náležitosti petice vymezuje citované ustanovení zákona. V záhlaví petice a na každé její další straně musí být uveden název volební strany, název zastupitelstva obce, do kterého volební strana kandiduje, a rok konání voleb. Vedle podpisu voliče musí být uvedeno jeho jméno, příjmení, datum narození a místo, kde je přihlášen

k trvalému pobytu, jinak tento hlas pro podporu volební strany nelze započítat. Nezapočítávají se také podpisy kandidátů samých. Potřebný počet podpisů voličů je stanoven v příloze k volebnímu zákonu, a to ve vztahu k počtu obyvatel obce k 1. lednu toho roku, v němž se konají volby, tj. k 1. lednu 2018 a je uveřejněn nejpozději 85 dnů přede dnem voleb na úřední desce registračního úřadu (nejpozději 12. července 2018).

d) Podání kandidátní listiny

Volební strany předají podle § 21 odst. 3 volebního zákona kandidátní listinu a v případě sdružení nezávislých kandidátů nebo nezávislého kandidáta i petici nejpozději 66 dnů přede dnem voleb do zastupitelstva obce do 16.00 hodin registračnímu úřadu, tj. nejpozději 31. července 2018. V uvedené lhůtě je třeba, aby byla kandidátní listina již registračnímu úřadu doručena, nestačí tedy např. její předání k poštovní přepravě. Lhůty podle zákona nelze prodloužit, ani prominout jejich zmeškání. Registračním úřadem je pro účely voleb do zastupitelstev obcí obecní úřad v obcích, kde jsou zřízeny alespoň 2 odbory; pro ostatní obce je registračním úřadem pověřený obecní úřad (§ 21 odst. 3 volebního zákona). Přehled registračních úřadů ve svém územním obvodu zveřejní pověřený obecní úřad na své úřední desce nejpozději 85 dnů přede dnem voleb (nejpozději 12. července 2018).

Dle § 22 odst. 1 písm. i) volebního zákona, musí kandidátní listina obsahovat podpis zmocněnce volební strany; u nezávislého kandidáta podpis kandidáta. Podává-li kandidátní listinu politická strana, politické hnutí nebo jejich koalice anebo sdružení politických stran nebo politických hnutí a nezávislých kandidátů, musí kandidátní listina vedle podpisu zmocněnce obsahovat i jméno a příjmení, označení funkce a podpis osoby oprávněné jednat jejich jménem, popřípadě jménem organizační jednotky, je-li ustavena.

e) Zmocněnec a jeho náhradník

Volební strana, s výjimkou nezávislého kandidáta, činí úkony ve volebních věcech prostřednictvím svého zmocněnce. Zmocněncem nebo jeho náhradníkem je fyzická osoba, která je takto označena na kandidátní listině; nemůže jím být osoba mladší 18 let, osoba s omezením svéprávnosti nebo kandidát.

Zmocněncem nemůže být osoba, která je kandidátem té volební strany, za níž jedná, volební zákon však výslovně nevylučuje, aby zmocněncem byla osoba, která je kandidátem jiné volební strany do téhož zastupitelstva obce, případně jiného zastupitelstva obce v rámci České republiky. Zmocněncem může být i osoba, která plní funkci zmocněnce pro jinou volební stranu.

Úkony zmocněnce je volební strana vázána. Svého zmocněnce může volební strana písemně odvolat; zmocnění zaniká okamžikem doručení tohoto odvolání registračnímu úřadu (§ 22

odst. 4 volebního zákona). Je-li náhradník uveden na kandidátní listině a zmocněnec odvolán, nastupuje náhradník automaticky na uvolněné místo.

4. Posouzení a registrace kandidátní listiny

Registrační úřad přezkoumá ve lhůtě od 66 do 60 dnů přede dnem voleb, tj. od 31. července do 6. srpna 2018, zda kandidátní listina obsahuje všechny náležitosti stanovené volebním zákonem. V případě, že by tomu tak nebylo, byla by volební strana prostřednictvím zmocněnce registračním úřadem dle § 23 odst. 1 volebního zákona ve lhůtě nejpozději 58 dnů přede dnem voleb (nejpozději 8. srpna 2018) písemně vyzvána, aby nejpozději ve lhůtě do 53 dnů přede dnem voleb (do 13. srpna 2018) nedostatky odstranila. Pokud volební strana závady ve shora uvedené lhůtě neodstraní, rozhodne registrační úřad ve lhůtě 48 dnů přede dnem voleb (do 18. srpna 2018) o škrtnutí kandidáta na kandidátní listině (§ 23 odst. 2 volebního zákona), nebo o odmítnutí kandidátní listiny (§ 23 odst. 3 písm. b) volebního zákona). Pokud však kandidátní listina splňuje náležitosti podle volebního zákona, rozhodne registrační úřad ve stejné lhůtě o její registraci (§ 23 odst. 3 písm. a) volebního zákona).

5. Možnost soudního přezkumu

Do 2 pracovních dnů od doručení rozhodnutí (za doručené se rozhodnutí považuje třetím dnem ode dne vyvěšení na úřední desce registračního úřadu) se mohou domáhat ochrany u místně příslušného krajského soudu podle zvláštního právního předpisu (§ 89 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů)

- volební strana, která podala kandidátní listinu - proti odmítnutí kandidátní listiny
- volební strana, která podala kandidátní listinu a škrtnutý kandidát – proti jeho škrtnutí na kandidátní listině
- volební strana, která podala kandidátní listinu – proti provedení registrace jiného kandidujícího subjektu.

6. Vzdání se a odvolání kandidatury

Podle ustanovení § 24 volebního zákona se může kandidát písemným prohlášením doručeným příslušnému registračnímu úřadu do 48 hodin před zahájením voleb, tj. do 3. října 2018 14:00 hod., vzdát své kandidatury.

U kandidátních listin podaných politickými stranami, politickými hnutími nebo jejich koalicemi může ve stejné lhůtě písemně odvolat kandidaturu kandidáta též zmocněnec.

Prohlášení o vzdání se nebo odvolání kandidatury nelze vzít zpět.

7. Volební kampaň

Prezentace kandidujících subjektů ve volební kampani je ponechána na jejich vůli. Podle § 30 odst. 1 zákona může starosta vyhradit plochu pro vylepení volebních plakátů, a to nejméně 10 dnů přede dnem voleb do zastupitelstev obcí, tj. 25. září 2018. Možnost jejího využívání musí odpovídat zásadě rovnosti kandidujících volebních stran. Podle odstavce 3 citovaného ustanovení je ve dny voleb zakázána volební agitace a propagace pro volební strany v objektu, v němž je umístěna volební místnost, a v jeho bezprostředním okolí.

V době počínající třetím dnem přede dnem voleb do zastupitelstev obcí (2. října 2018) a končící ukončením hlasování (6. října 2018) nelze zveřejňovat předvolební a volební průzkumy.

Zákon č. 90/2017 Sb., kterým se novelizovaly volební zákony a který zavedl nová pravidla vedení a financování volební kampaně, nezavádí na rozdíl od jiných druhů voleb povinnosti na úseku volebních kampaní (např. povinnost zřídit si transparentní volební účet) ve volbách do zastupitelstev obcí.